

ГНЕУ здійснили значний вплив на покращення закону 2021 року та, як наслідок, на можливості реалізації права громадян на участь у всеукраїнському референдумі.

Джерела:

1. Конституція України (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 06.12.2021).
2. Про всеукраїнський референдум : Закон України від 26.01.2021 № 1135-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20> (дата звернення: 06.12.2021).
3. Висновок Головного науково-експертного управління від 29.04.2010 № 6278. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=37415&pf35401=169846> (дата звернення: 06.12.2021).
4. Висновок Головного науково-експертного управління від 26.09.2019 № 2182. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=66954&pf35401=506586> (дата звернення: 06.12.2021).
5. Висновок Головного науково-експертного управління від 23.06.2015 № 2145а. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=55689&pf35401=387691> (дата звернення: 06.12.2021).

Науковий керівник – к.ю.н., асистент кафедри конституційного права Національного університету «Одеська юридична академія» Батан Ю. Д.

Ругало Юлія Ігорівна

*аспірант кафедри міжнародного та європейського права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**ЗЛОЧИН ВБИВСТВА В КАТЕГОРІЇ
«ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ»
ТА В КАТЕГОРІЇ «ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ»:
ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЯЖКІСТЬ ПОКАРАННЯ**

У розглянутих справах Міжнародним кримінальним судом часто прослідковується винесення одночасно обвинувачення підозрюваним у злочинах за вчинення вбивств як у сфері злочинів проти людяності, так і у сфері воєнних злочинів. Стаття 5 Римського статуту виокремлює злочини, які підпадають під юрисдикцію Міжнародного Кримінального Суду(далі МКС): це

найсерйозніші злочини, які викликають занепокоєння всього міжнародного суспільства. Серед них: а) злочини геноциду; б) злочини проти людяності; с) воєнні злочини; d) злочини агресії [1]. Однак постає питання як розмежувати вбивства у різних категоріях на практиці та чи є різниця у тяжкості вироків при одних і тих самих обставинах.

Стаття 7 Римського статуту визначає, що вбивство для цілей злочину проти людяності означає, що воно здійснюється в рамках широкомасштабного чи систематичного нападу на будь-яких цивільних осіб, якщо такий напад відбувається свідомо. В свою чергу стаття 8 відносить вбивство до сфери воєнних злочинів, коли воно скоєне в рамках плану чи політики або при великомасштабному вчиненні таких злочинів [1].

Фактичний елемент вбивства, як злочину проти людяності так і воєнного злочину – однаковий, тобто вбивство однієї чи кількох осіб, але як контекстний елемент, так і ментальний елемент – різні.

Якщо вбивство визначається як воєнний злочин, то має бути доведено, що він був скоєний у контексті збройного конфлікту, в той час як для вбивства у контексті злочину проти людяності, він має бути вчинений у контексті широкого чи систематичного нападу [2] на будь-яке цивільне населення [3]– вчинене у воєнний чи мирний час [4].

Що стосується психологічного елемента вбивства, як воєнного злочину, то він полягає у намірі вбити одну або більше осіб, тоді як психологічний елемент вбивства, як злочину проти людяності, включає не тільки умисел заподіяти чиюсь смерть, але й усвідомлення участі у широкому чи систематичному нападу на будь-яке цивільне населення [5].

Про різницю тяжкості вироків між вбивством у цих двох категоріях показово продемонструвала справа «The Prosecutor v. Dražen Erdemović» у рішенні від 1996 року, що винесла Судова палата Міжнародного кримінального трибуналу щодо колишньої Югославії [6].

Д. Ердемович був членом підрозділу армії боснійських сербів та брав участь у вбивстві боснійських мусульман. 22 травня 1996 року йому було висунуто обвинувачення за

одним пунктом обвинувачення у вбивстві як злочин проти людяності та за альтернативним пунктом обвинувачення у вбивстві, як порушення законів та звичаїв війни. 31 травня 1996 року Ердемович визнав себе винним у вбивстві, як у злочині проти людяності та Судова палата прийняла визнання провини і відхилила альтернативний пункт звинувачення у порушенні законів або звичаїв війни та засудила Ердемовича до 10 років позбавлення волі [7].

Проте 23 грудня 1996 року Дражен Ердемович подав апеляцію та 14 січня 1998 року Судова палата заслухала нову заяву Ердемовича, де він визнав себе винним за пунктом звинувачення у вбивстві як порушення законів або звичаїв війни. Після цього він був засуджений до 5 років ув'язнення.

Беручи до уваги те, що жодна зі сторін не оскаржила друге рішення про винесення вироку, засуджений відбув покарання за вбивство понад 120 людей як за воєнний злочин, при цьому зменшивши термін ув'язнення з 10 до 5 років [8]. Тож вищенаведений приклад свідчить про більшу суспільну небезпечність злочину вбивства у контексті злочину проти людяності та суворість покарання за нього.

Олусанья Олаолува Абіола (Olusanya Olaoluwa Abiola) у своїй роботі приходить до висновку, що визначення покарання за злочини проти людяності або за воєнні злочини в кінцевому підсумку залежатиме від таких факторів, як примус, недбалість, почуття помсти, жорстокість під час вчинення злочину, садизм тощо [9].

Існує кілька факторів, які приводять до висновку, що злочини проти людяності слід вважати більш серйозними та які посягають на важливіші цінності, ніж воєнні злочини. По-перше, такий висновок впливає з аналізу Римського Статуту, злочини проти людяності завжди мають специфічні елементи, які відрізняють їх від воєнних злочинів. Ці юридичні вимоги говорять про широкомасштабний або систематичний характер злочинів проти людства, а також постійне знання чи усвідомлення. Різниця у тяжкості між двома категоріями злочинів прослідковується також у деяких вироках та визначенні покарань, один з них був розглянутий вище.

Низка національних кримінальних кодексів містить положення, які накладають більш тяжкі наслідки до злочинів проти людяності, ніж до воєнних злочинів, або встановлюють, що правила про плин часу застосовуються лише до воєнних злочинів, тоді як злочини проти людяності не підлягають давності.

Проте, розбіжність у поглядах між суддями та науковцями зберігається, бо дехто вважає, що серед злочинів немає ієрархії тяжкості, проте практика суддів, на наш погляд, говорить протилежне.

Джерела:

1. Rome Statute of the International Criminal Court. International Criminal Court, ISBN№92-9227-232-2, ICC-PIOS-LT-03-002/15_Eng.2011.URL:<https://www.icc-cpi.int/resource-library/Documents/RS-Eng.pdf>

2. Prosecutor v. Mrksic, Radic and Sljivaneanin (Vukovar Hospital Decision), 3 April 1996, para. 30. URL: <https://www.icty.org/en/case/mrksic>

3. Prosecutor v. Akayesu, 2 september 1998, para. 582. URL: <https://www.eccc.gov.kh/en/document/court/prosecutor-v-akayesu-judgment-and-sentence-case-no-ict9-4-t-ict9-trial-chamber-2>

4. Prosecutor v. Tadic, 2 October 1995, para.141. URL: <https://www.icty.org/x/cases/tadic/acdec/en/51002.htm>

5. Micaela Frulli. Are Crimes against Humanity More Serious than War Crimes? *European Journal of International Law*. Volume 12, Issue 2, April 2001, Pages 329–350. URL: <https://doi.org/10.1093/ejil/12.2.329>

6.The Prosecutor v. Dražen Erdemović . 29 November 1996. URL:<https://www.internationalcrimesdatabase.org/Case/75/Erdemović/>

7. ICTY. Case information sheet. Drazen Erdemovic. URL: https://www.icty.org/x/cases/erdemovic/cis/en/cis_erdemovic_en.pdf

8. Офіційний інформаційний сайт МКТЮ. URL: <https://www.icty.org/en/case/erdemovic>

9. Olusanya Olaoluwa Abiola. Do crimes against humanity deserve a higher sentence than war crimes? *International Criminal Law Review*. Volume 4. Jan 1, 2004. P. 431.

Науковий керівник – к.ю.н., доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Чайковський Ю. В.